

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi pelastuslain ja Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta

VN/14247/2021-SM-1

Sisällys

Johdanto	3
Yleiset säännökset	3
Onnettomuuksien ehkäisyä ja valvontaa koskeva sääntely	5
Pelastustoimintaa koskeva sääntely	7
Muut havainnot	10
Pelastusopistosta annetun lain muuttaminen	11

Johdanto

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi pelastuslain ja Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta.

Helsingin kaupungin, Itä-, Keski- ja Länsi-Uudenmaan eli HIKLU-pelastuslaitokset (jäljempänä pelastuslaitokset) lausuvat seuraavasti.

Yleiset säännökset

Määritelmät 2 a.5

Määritelmissä todetaan nyt seuraavaa: ”5) pelastuslaitoksella pelastustoimen tehtävään kuuluvien palveluiden omasta tuotannosta vastaavaa hyvinvointialueen organisaatiota;”

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue on yhteistoimintasopimuksella siirtänyt pelastustoimen järjestämisvastuun Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle ja näin ollen edellä oleva määritelmä ei ole riittävän kattava.

Ehdotamme, että kyseistä kohtaa muokataan esimerkiksi seuraavasti: ”5) pelastuslaitoksella pelastustoimen tehtävään kuuluvien palveluiden omasta tuotannosta vastaavaa yhtä tai useampaa hyvinvointialuetta palvelevaa organisaatiota;”

Määritelmät 2 a.6

Määritelmissä todetaan nyt seuraavaa: ”6) sopimuspalokunnalla pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa tai sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt hyvinvointialueen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta;”

Ehdotamme, että kyseistä kohtaa muokataan esimerkiksi seuraavalla tavalla: ”6) sopimuspalokunnalla pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa tai sotilaspalokuntaa, joka on tehnyt järjestämisvastuussa olevan hyvinvointialueen, tai jos niin on sovittu, sen pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta;

Perustelut: järjestämisvastuussa oleva hyvinvointialue -termi kohdentaa vastuun oikein, jos hyvinvointialueet ovat solmineet yhteistoimintasopimuksen. Hyvinvointialue eli sen aluehallitus tai lautakunta periaatteessa solmivat sopimukset VPK:n kanssa, mutta käytännössä sopimuspalokuntien sopimusten tekeminen ja solmiminen on delegoitu pelastuslaitokselle.

Avotuli

6 §: Nähdäksemme avotulen määritelmän tulisi olla kirjattu lakiin. Maallikko ei osaa etsiä tietoa perustelumuuksista tai ministeriön lausunnoista. Avotulen määritelmästä tulisi rajata pois ammattimaiset toiminnot kulotuksen tapaan kuten tulityöt, ammattimaiset ilotulitusnäytökset tai tuliesitykset sekä räjäytystyöt.

Valvontarekisteri

Pelastuslaitokset pitävät esitettyä muutosta kannatettavana.

Tiedonsaantioikeus

Pelastuslaitosten näkökulmasta luonnoksessa esitetty nykytila ja sen arviointi on kattava ja siinä on kuvattu hyvin sekä nykytila että siitä aiheutuva ongelma. Luonnoksen tekstistä poiketen pelastuslaitoksilla on laitteistojen tietoja kerättyä omiin rekistereihinsä esimerkiksi laskutusta varten sekä kohde- ja yhteystietojen ja tarkastustodistuksia tallennettuna Merlot-järjestelmään.

Ehdotetut muutokset ovat tärkeitä ja parantavat pelastuslaitosten toimintaedellytyksiä merkittävästi. Tiedonsaantioikeus voi parhaimmillaan vapauttaa pelastuslaitosten resursseja muuhun paloilmoittimien valvontaan epäselvien laskutus- tai yhteystietojen selvittelyyn käytetyn työajan vähentyessä. Parhaimmillaan tiedonsaantioikeus saattaisi mahdollistaa oman tiedonkeruun lopettamisen joltain osin, mikäli tiedot olisivat saatavissa helposti esimerkiksi hätäkeskuslaitoksen ILMO-järjestelmästä omatoimisesti. Muutos mahdollistaisi myös nykytilasta poiketen sen, että valvonnan ja neuvonnan yhteydessä olisi mahdollista varmistua tietojen ajantasaisuudesta sekä hätäkeskuslaitoksessa että pelastuslaitoksella.

Pelastustoimen tiedonhallinta

Luonnoksessa esitetään pelastuslaitoksille oikeutta tallentaa kulotusta koskevia ilmoituksia pelastuslain 93 § mukaiseen valvontarekisteriin. Kyseisen pykälän mukaan valvontarekisterin käyttötarkoitus on pelastustoimen valvontatehtävien toteuttaminen. Pelastuslaitosten näkemyksen mukaan kulotusilmoitukset liittyvät pelastustoimen tilannekuvan ylläpitotehtävään, ja näin suunniteltu tallennusoikeus on ristiriidassa rekisterin käyttötarkoituksen kanssa. Sama käyttötarkoitukseen liittyvä ongelma on voimassa olevan lain oikeudessa tallentaa valvontarekisteriin ulkoisia pelastussuunnitelmia, joiden käyttötarkoitus on pelastustoiminnan suunnittelu ja toteuttaminen, ei valvontatehtävä.

Pelastuslaitokset esittävät, että pelastustoimen henkilörekisterisäädöksiä tarkastellaan siten, että ne mahdollistavat nykyistä paremmin pelastustoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen, valmiuden ylläpitämiseen ja -sääteilyyn, sekä tilannekuvan ylläpitämiseen liittyvien tehtävien hoitamisen. Epäselväksi jää erityisesti

se, onko pelastuslaitoksella oikeus ylläpitää henkilötietorekisteriä tilannekuvan ylläpitämistehtävässä.

Pelastuslaitokset pitävät tilannekuvan ylläpitotehtävään liittyvänä tiedonhallinnan säätelypuutteena, että luonnoksessa ei oteta kantaa pelastuslaitoksen oikeuteen luovuttaa ja saada tarvittavia tietoja tilannekuvan ja valmiuden ylläpitotehtävässä, esimerkiksi pelastuslaitosten välillä ja pelastustoimintaan osallistuvien- ja muiden yhteistoimintatahojen välillä. Epäselväksi jää esimerkiksi se, kuinka pelastustoiminnan yhteistoiminta-alueen pelastuslaitoksilla on oikeus vaihtaa toimintavalmiuteen ja tilannekuvan ylläpitoon liittyviä tietoja keskenään, kun ne sisältävät henkilötietoja.

92 §: Luonnos hallituksen esityksestä sisältää ehdotuksen varautumistehtävien rekisterin pakollisuudesta. Kuitenkin esityksessä todetaan, että sillä ei olisi vaikutuksia hyvinvointialueiden talouteen, ja että hyvinvointialueille ei säädettäisi uusia tehtäviä. Varautumistehtäviin liittyvän rekisterin perustaminen ja ylläpito on kuitenkin uusi tehtävä, joka tulisi huomioida vaikutuksissa hyvinvointialueiden talouteen, ja muutoinkin hyvinvointialueiden toimintaan ja tehtäviin. Lisäksi tulisi huomioida, että väestönsuojapaikkatietojen ylläpitovastuu on ollut valtakunnallisesti epäselvä. Tulisiko tätä täsmentää lakimuutoksen yhteydessä?

94 §: Esityksessä muotoilu on: ”Pelastuslaitos saa pitää henkilörekisteriä ---”. Ehdotamme muotoilua muutettavaksi siten, että säädös kuuluisi: ”Pelastuslaitoksen tulee pitää henkilörekisteriä ---”. Näin sääntely olisi selkeämpää. Rekisteri on tarpeen esimerkiksi työturvallisuuden vuoksi, jolloin sen pitäminen tulisi ensisijaisesti mielestämme olla velvoittavaa. Lisäksi rekisteriin tulisi voida tallentaa tiedot esimerkiksi turvallisuusselvityksistä tai toimintakykyyn liittyvän testauksen tiedot.

Valtion osallistuminen valmiuden ylläpitoon

Esityksessä (97 §) muotoilu on: ”Valtio voi osallistua pelastustoimessa ---”. Ehdotamme säädökseen kirjattavaksi, että ”Valtion tulee osallistua pelastustoimessa ---”. Kansainvälisissä sopimuksissa valtio on kuitenkin jo sitoutunut kansainvälisessä pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitoon esimerkiksi EU:n pelastuspalvelumekanismien kautta.

Onnettomuuksien ehkäisyä ja valvontaa koskeva sääntely

Asuntojen palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuu

Pelastuslaitokset pitävät ehdotettua muutosta kannatettavana mutta katsovat, että erityistä huomiota tulee kiinnittää palovaroitinten hankinta- ja kunnossapitovastuun kattavaan määrittelyyn lain perusteluissa. Asunto-osakeyhtiölakia ei sovelleta kaikkiin asuinrakennuksiin, joten on tärkeää varmistaa, että hankinta- ja kunnossapitovastuu on selkeä kaikissa tapauksissa rakennuksen yhtiö- tai omistusmuodosta huolimatta.

Olisi tärkeää myös huolehtia, että vastuunjako esimerkiksi palovaroittimen toiminnan säännöllisen koestamisen osalta olisi selkeästi kirjattu. Myös vastuunjakoraja erikoislaitteiden, kuten kuulovammaisten palovaroittimen hankinnan osalta tulisi määritellä.

Reagointi valvonnassa havaittuihin puutteisiin

Ehdotetun muutoksen suunta on oikea, mutta sen vaikutukset käytännön toimintaan ovat hyvin vähäiset tai olemattomat. Nykyisin palotarkastajan havaitessa heti korjattavan puutteen, korjataan puute ja havainto kirjataan palotarkastuspöytäkirjaan. Ehdotettu muutos siis käytännössä päivittää lainsäädännön vastaamaan nykyistä toimintatapaa, mutta muutos ei kehitä toiminnan nykytilaa. Pelastuslaitokset esittävät, että perustelumuiotiossa avattaisiin tarkemmin, mitä lause ”Menettelyssä on noudatettava hallintolakia ja hyvän hallinnon vaatimuksia.” tarkoittaa tapauksissa, joissa pienehköt puutteet on määrätty korjattavaksi heti tarkastushetkellä ja korjaustoimenpide on jo toteutettu. Mikä merkitys asiakkaan jälkikäteisellä kuulemisella on näissä tapauksissa?

Lainsäädännössä tulisi kiinnittää huomiota kanssa onnettomuuksien ehkäisyn monimuotoisuuteen ja tunnistaa lainsäädännöllisesti selkeämmin muitakin keinoja kuin pelkkä palotarkastus. Nyt lausuntopyynnössä puhutaan valvontakäynnistä, vaikka valvontaa tehdään myös etäyhteyden välityksellä ja asiakirjojen perusteella. Pöytäkirjaa pitäisi edellyttää myös muista valvontatoimenpiteistä kuin valvontakäynnistä. Lisäksi lainsäädännössä tulisi mahdollistaa perustellusti valvonnan päättäminen, jotta matalariskisten paloturvallisuuspuutteiden korjausmääräyksiä ei jouduttaisi viemään läpi pitkän jälkivalvontaprosessin.

Tarkastus rakennushankkeen aikana

Ehdotettu uusi pykälä on pelastuslaitosten näkökulmasta hyvä ja kannatettava. Pykälä selkeyttäisi merkittävästi nykytilannetta voimassa olevan lain ja olemassa olevien vakiintuneiden käytänteiden ja toimintamallien välillä. Rakentamisen aikana tehtävät tarkastukset ovat pelastuslaitosten näkemyksen mukaan erittäin tarpeellisia. Tarve korostuu erityisesti suurissa rakennushankkeissa ja kohteissa, joissa rakennuksen henkilöturvallisuus ja pelastustoiminnan edellytykset perustuvat pitkälti paloturvallisuustekniikkaan. Onnettomuuden aikana pelastusviranomaisen käytettäväksi suunnitellun paloturvallisuustekniikan toimivuuden, käytettävyyden ja siihen tarvittavien ohjeiden sekä muiden välttämättömien tietojen varmistaminen ennen rakennuksen käyttöönottoa on käytännössä edellytys sille, että rakennukselle suunniteltu turvallisuustaso voisi toteutua.

Suuri osa edellä mainituista asioista edellyttää sellaista pelastustoiminnan ja pelastustoiminnan johtamisen asiantuntemusta, jota rakennusvalvontaviranomaiselta ei kohtuudella voida edellyttää. Rakentamisen aikana suoritettavan tarkastuksen avulla voidaan osaltaan varmistua siitä, että kohteen turvallisuus on lain edellyttämällä

tasolla heti rakennuksen valmistuttua. Pelastuslaitosten näkemyksen mukaan rakentamisen aikainen valvonta ja rakentamisen aikainen yhteistyö rakennusvalvontaviranomaisen sekä rakennushankkeeseen ryhtyvän kanssa parantaa merkittävästi myös pelastuslaitosten mahdollisuutta seurata ja osaltaan vaikuttaa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Tästä esimerkkinä voidaan mainita pelastustoiminnan operatiivisen henkilöstön kohdetutustumisten riskiperusteinen kohdentaminen jo rakennuksen valmistumisen yhteyteen.

Toisaalta ehdotettu säädös nojaa vahvasti käsitteellisesti palotarkastukseen tai valvontakäyntiin. Tulisi harkita, pitäisikö tässä yhteydessä huomioida se, että rakennusten käyttöönottoon liittyvää valvontaa voidaan toteuttaa myös asiakirjavalvontana. Lisäksi 81 a §:n perusteluissa olisi tarpeen todeta, että 81 a §:n mukaisesta lausunnosta ei voi erikseen valittaa, vaan valitusoikeus kohdistuisi rakennusvalvontaviranomaisen päätökseen.

Jatkossa lainsäädännössä tulisi kiinnittää huomiota pelastusviranomaisen mahdollisuuteen vaikuttaa nykyistä tehokkaammin rakennushankkeiden työmaa-aikaisten turvallisuusjärjestelyjen toteutukseen silloin, kun rakennushanke on työmaan henkilöstön turvallisuuden ja pelastustoiminnan näkökulmasta erityisen haasteellinen. Esimerkiksi erityisen korkeiden, laajojen ja maanalaisten rakennushankkeiden osalta.

Pelastustoimintaa koskeva sääntely

Tilannekuvan ylläpitäminen ja jakaminen

Pelastuslaitokset pitävät erinomaisena, että tilannekuvan ylläpitäminen tuodaan luonnoksessa esiin lakisääteisenä tehtävänä. Tehtävän sijoittaminen osaksi 32 § mukaista pelastustoiminnan sisältöä ei kuitenkaan pelastuslaitosten näkemyksen mukaan ole tarkoituksenmukaista, sillä tilannekuvan ylläpitotarve ei ole sidoksissa pelastustoimintaan ja sen toteuttamiseen. Luonnoksen perusteluosassa on kuvattu tarvetta ylläpitää tilannekuvaa myös tilanteissa, joissa pelastustoiminta ei ole käynnissä, mutta pelastuslaitosten näkemyksen mukaan itse pykälän tulisi olla yksiselitteinen ja suoraan sovellettavissa ilman perusteluosaa. Pelastuslaitokset esittävät, että pelastustoimen tilannekuvatoiminnalle säädettäisiin oma uusi pykälänsä, esimerkiksi seuraavasti:

X1 § Pelastustoimen tilannekuvan muodostaminen ja välittäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee, pelastustoimintaan varautumiseksi, pelastustoimen valmiuden säätelämiseksi sekä pelastustoimen palvelujen tuottamisen turvaamiseksi:

1) koota ja analysoida tietoa sellaisista häiriöistä ja niiden uhkista, jotka vaarantavat pelastustoimen henkilöstön ja muun väestön turvallisuuden, yhteiskunnan tärkeät toiminnot sekä pelastustoimen palveluiden tuottamisen;

2) muodostaa ja ylläpitää pelastustoimen valmiutta ja suorituskykyä kuvaavaa tilannekuvaa, joka sisältää tiedot vallitsevista olosuhteista, palvelujärjestelmän toiminnasta ja kuormituksesta, henkilöstö- ja materiaaliressursseista sekä tietojärjestelmien ja tukipalveluiden toiminnasta;

3) jakaa 1-2 kohdissa tarkoitetun tilannekuvatiedon salassapitosäännösten estämättä muille pelastustoimen viranomaisille tilanteessa, jossa viranomainen katsoo tiedolla olevan merkitystä vastaanottajan tilannekuvan luomiseksi ja tehtäviensä hoitamiseksi.

Pelastustoimen tilannekuvan rakenteesta, tilannetietojen toimittamisesta ja käytettävistä tietojärjestelmistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella.

Tilannekuvan ylläpitämiseen liittyviin tiedonhallinta- ja henkilörekisterinpitoon liittyviä ongelmia on kuvattu tiedonhallintaa koskevassa osassa lausuntoa. Pelastuslaitokset kokevat ongelmallisena myös, että lain perusteluosassa määritellään tilannekuvan jakaminen paikallistasolta hierarkiassa ylöspäin aina sisäministeriön pelastusviranomaiselle asti, mutta perusteluosa ei sisällä lainkaan kuvausta keskushallinnon velvollisuudesta tuottaa ja jakaa tilannekuvaa alue- ja paikallistasolle. Pelastuslaitosten näkemyksen mukaan sisäministeriöllä tulisi olla vastaavanlainen velvollisuus ja oikeus jakaa tilannekuvaa alaisilleen pelastustoimen organisaatioille, vrt. koronapandemian aikaiset kokemukset.

Pelastuslaitosten näkemyksen mukaan aluehallintovirastojen tilannekuvan muodostamisen tukemistehtävä tulisi poistaa päällekkäisenä ja tilannekuvaa mahdollisesti sekoittavana rakenteena.

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslaitokset pitävät luonnoksen 36 § otsikkoon esitettyä muutosta hyvänä ja tarpeellisena.

Sisäministeriön roolia valtakunnallisessa pelastustoiminnan johtamisessa ollaan lakimuutoksessa kasvattamassa. Muutos edellyttää lisäresursseja sisäministeriölle, mutta perusteluissa jätetään huomioimatta kokonaan muutoksesta aiheutuvat lisäresurssitarpeet ja siitä aiheutuvat kustannukset Helsingin kaupungille ja hyvinvointialueille.

Luonnoksen 34 §:n uudessa 4. momentissa kuvataan sisäministeriön pelastusviranomaisen toimivaltuuksia. Pelastuslaitokset esittävät momentin sanamuodon muokkaamista yksiselitteisemmäksi, esimerkiksi seuraavasti:

Sisäministeriön pelastusviranomainen voi ottaa tilanteen johtaaksensa, jos se on välttämätöntä tarvittavien valtakunnallisten järjestelyjen, onnettomuuden laadun tai laajuuden takia. Sisäministeriön pelastusviranomainen vastaa tällöin pelastustoiminnan yleisjohtamisesta. Pelastustoiminnan muodostelmat toimivat tällöin

hyvinvointialueen pelastusviranomaisen alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

Pelastustoiminnan johtamisessa tulee ottaa huomioon pelastusviranomaisen koulutus, kokemus pelastustoiminnan johtamisesta sekä laaja-alainen pelastustoiminnan käytännön osaaminen ja kyvykkyys. Sisäministeriön pelastusviranomaiselle voidaan kuitenkin osoittaa vastuita tilannekuvan ylläpitämisestä, kansallisten resurssien koordinoinnista ja yhteensovittamisesta ilman pelastustoiminnan yleisjohtajan vastuuta ja ilman mahdollisuutta puuttua konkreettiseen pelastustoiminnan johtamiseen, joka tulee jättää vastuussa olevan alueen pelastusviranomaisten hoidettavaksi.

Pelastuslaitosten näkemyksen mukaan sisäministeriön pelastustoiminnan johtamiseen liittyvien tehtävien yhteydessä esitetty skenaario Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien resurssien käytön koordinoinnista on sinänsä relevantti, mutta päätöksenteko priorisoinnista voitaisiin toteuttaa esimerkiksi valtakunnallisessa johtokeskuksessa hyvinvointialueen pelastusviranomaisen toimesta. Tältä osin sääätelyä tulisi kehittää, merkitykseltään vähäisten tehtävien, kuten yksittäisten helikopterien käytön koordinaatio, voitaisiin toteuttaa valtakunnallisessa johtokeskuksessa hyvinvointialueen pelastusviranomaisen toimesta.

Pyydetään huomioimaan, että esityksen viimeisessä momentissa on väärä pykäläviittaus (34 § kun pitäisi olla 36 §).

Pelastuslain uudistuksen esiselvityshankkeessa nousi esiin tarve määritellä pelastusviranomaiselle oikeus aloittaa pelastustoiminta myös muissa kuin onnettomuuden uhkatilanteissa (esimerkiksi laaja-alaisen vaikuttamisen tilanteet, joissa ei välitöntä onnettomuusvaaraa). 36 § perusteluissa on sisällytetty sinänsä oikein havaittu tarve ("muu pelastusviranomaisen toimenpiteitä edellyttävä tapahtuma"), mutta pelastuslaitosten näkemyksen mukaan perusteluosaa voisi tarkentaa esimerkiksi viittauksella laaja-alaiseen- tai hybridivaikuttamiseen tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi. Toimivaltuuksille on vallitsevassa turvallisuustilanteessa merkittävä tarve.

Pykälän ensimmäinen virke ei täysin vastaa tilannetta, jossa kaksi hyvinvointialuetta on tehnyt yhteistoimintasopimuksen ja toinen on pelastustoimen järjestämistä vastuuksaan molemmilla hyvinvointialueilla. Ehdotamme, että kyseistä kohtaa muokataan esimerkiksi seuraavasti: "*Pelastustoiminnan johtajana toimii sen pelastuslaitoksen pelastusviranomainen, jonka alueella onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty.*

Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan

Pelastuslain muutosesityksestä näyttää edelleen puuttuvan mahdollisuus tilapäisesti poiketa työaikalain lepoaikoja, ylityötä tai vuosilomia koskevista määräyksistä perustelluissa, poikkeavissa tilanteissa. Nykyisin voimassa olevan valmiuslain 93 §:stä tällaiset poikkeukset löytyvät, mutta esimerkiksi koronapandemia on osoittanut, että valmiuslakia ei ole useinkaan järkevää ottaa raskaana menettelynä käyttöön yksinomaan akuuttia, esimerkiksi pitkäkestoisesta onnettomuustilanteesta aiheutuvien, työmäärien hallintaa varten. Lisäksi tilanne saattaa olla nykyisen kaltainen, jossa ylityömäärät ovat jo valmiiksi ylärajoilla esimerkiksi pandemiasta johtuen, pitkäkestoisen onnettomuuden tai muu vakavan yhteiskunnallisen poikkeaman sattuessa.

Mielestämme tällainen mahdollisuus poiketa työaikalainsäädännöstä voitaisiin ottaa esimerkiksi pelastuslain 37§:n yhteyteen. Oikeus poiketa voisi olla pituudeltaan enintään kaksi kuukautta ja vain erittäin perustellusta syystä. Sen käyttämisestä olisi välittömästi ilmoitettava esimerkiksi aluehallintovirastolle, joka valvoo työturvallisuusasioita. Aluehallintovirastolle jäisi harkinta siitä, onko syy riittävä poikkeamiselle. Aluehallintoviraston tulisi ilmoittaa kantansa esimerkiksi seitsemän päivän sisällä ilmoituksesta ja tätä kantaa pelastuslaitoksen tulisi noudattaa. Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen ei kuitenkaan saa aiheuttaa vaaraa työturvallisuudelle tai työntekijän terveydelle.

Tällainen poikkeamismahdollisuus kuuluu mielestämme pelastuslakiin, koska pelastustoimen ja mahdollisesti muiden viranomaisten poikkeamistarpeiden luettelu työaikalaisissa olisi määrittelyllisesti hankalaa. Toisaalta asiaa ei mielestämme kannata käsitellä enää lisää valmiuslaissa, koska sieltä se jo löytyy, mutta edellyttää valmiuslain käyttöönottoa.

Muut havainnot

Pelastuslaitokset pitävät luonnoksen 104 §:ssä esitettyä yhden vuoden siirtymäaikaa pelastustoiminnan suunnitelmien päivittämiseksi aivan liian lyhyenä, huomioiden kokonaisjärjestelmän merkittävät muutokset ja sen vaatiman suunnittelutyön, sekä hyvinvointialueuudistuksen ja -käynnistyksen vaatiman suunnittelutyön.

Luonnoksen 32 § 1. mom. 5. kohdasta tulisi poistaa viittaus tulipaloihin ja pelastustoiminnan sisällön määrittelyssä puhua yleisemmin vain onnettomuustilanteista. Vastaavasti myös luonnoksen perusteluosaa voisi kehittää näiltä osin.

Terminologia: kansallinen - alueellinen - paikallinen

Myös pelastustoimessa tulisi hyväksyä alueellisten määrittelyjen lähtökohdaksi yhteistä ymmärrystä rakentava: *kansallinen - yhteistoiminta-alue - hyvinvointialue*,

jolloin termillä paikallinen voitaisiin edelleen viitata kuntatasoon kuten koko yhteiskunnassa kaikilla muilla sektoreilla sekä arkikielessä.

Lisäksi toivomme lainvalmistelussa huomioitavan seuraavat muutostarpeet

80 §: Esitämme, että säädökseen otettaisiin vastaava sääntely kuin esimerkiksi laissa Kansaneläkelaitoksesta 731/2001 20 a § tai laissa verotusmenettelystä 1558/1995 26c § on päätösten tiedoksiannosta. Nykyinen menettelytapa pelastuslaitoksilla on ollut toimittaa päätökset tiedoksi tavanomaisena tiedoksiantona, mikä on ollut vastoin hallintolakia ja siten hyvän hallinnon periaatteita. Jos muillakin tahoilla on oikeus antaa velvoittavia ja osin merkittäviäkin asiakkaan oikeuksiin, etuihin ja velvollisuuksiin kajoavia päätöksiä tiedoksi tavanomaisena tiedoksiantona, olisi se perusteltua myös pelastusviranomaisen osalta menettelyissä, joissa tehtävien päätösten määrä vuositasolla on merkittävä.

88 §: Säädöksen mukaan pelastusviranomaisella on mahdollisuus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tutkinnassa välttämättömiä tietoja ja asiakirjoja onnettomuuskohteen edustajalta ja viranomaisilta. Tämä muotoilu rajaa kuitenkin eräiden tulkintojen mukaan tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle esimerkiksi sähköverkkoyhtiöt. Sähkön kulutuspaikkatiedot voivat sisältää hyödyllistä tietoa palontutkintaa ajatellen ja tietoja on yleisesti pyydetty palontutkinnan yhteydessä. Ongelmana on kuitenkin se, että sähköverkkoyhtiö ei pidä itseään onnettomuuskohteen edustajana tai viranomaisena, jolloin tietojen saamiseksi on edellytetty esimerkiksi valtakirjoja. Tällaisen saaminen esimerkiksi tapauksessa, jossa kiinteistön omistaja menehtyy palossa, on hankalaa. Tästä syystä esitämmeikin säädöstä muutettavaksi siten, että siinä huomioitaisiin myös muut onnettomuuskohteesta tietoja omistavat, keräävät tai ylläpitävät tahot.

Pelastusopistosta annetun lain muuttaminen

Ei lausuttavaa.